

Obrátíme-li pohled zpět ke své vlasti, vidíme tři možné linie vývoje posttrumpovské Ameriky. První a nejoptimističtější je rychlá regenerace demokracie. Podle tohoto scénáře prezident Trump politicky neuspěje – buď přijde o podporu veřejnosti a nebude znovu zvolen, nebo, což by byl dramatičtější vývoj, bude odvolán nebo donucen rezignovat. Imploze Trumpova prezidentství a triumf protitrumpovského odporu dodá demokratům energii, aby se znovu dostali k moci a nejnehoráznější kroky Trumpovy politiky zvrátili. Pokud bude Trumpův pád dostatečně tvrdý, znechucení veřejnosti může dokonce vést k reformám, které kvalitu demokracie zvýší, jako se to stalo v důsledku Nixonovy rezignace v roce 1974. Republikánští lídři, kteří v takovém případě tvrdě zaplatí za to, že se s Trumpem spojili, pak skončí svůj flirt s extremistickou politikou. Pokud se bude vývoj ubírat tímto směrem, dobrá pověst Ameriky ve světě se rychle obnoví. O Trumpově epizodě se budou učit žáci ve škole, budou se k ní vracet filmaři a historici o ní budou psát jako o éře tragických chyb, odvrácení katastrofy a záchrany americké demokracie.

V takovou budoucnost nepochybně řada lidí vkládá naděje. Je však nepravděpodobná. Nezapomínejme, že útoky na demokratická pravidla platná dlouhá léta – poháněné spodními proudy polarizace společnosti – začaly už dlouho předtím, než Donald Trump vystoupal do Bílého domu. Měkčí ochranné prvky americké demokracie byly oslabovány po celá desetiletí a pouhé odstranění prezidenta Trumpa je zázračně neobnoví.

I když může dojít k tomu, že jeho prezidentství bude považováno jen za jakousi dočasnou aberaci, jež zanechá jen slabé institucionální stopy, samo o sobě to k obnovení zdravé demokracie stačit nebude.

V druhé, mnohem temnější verzi budoucnosti budou prezident Trump a republikáni dál povzbuzovat bílý nacionalismus a vítězit. V rámci takového scénáře si protrumповská Republikánská strana udrží prezidentský úřad, obě komory Kongresu a většinu zastupitelských sborů v jednotlivých amerických státech a nakonec si získá i pevnou většinu v Nejvyšším soudu.⁷ Aby si vytvořila odolnou bílou volební většinu, bude muset rozehrát ústavní hru hodně na hraně. To se může povést kombinací rozsáhlých deportací, přistěhovaleckými restrikcemi, pročišťováním volebních seznamů a přijetím přísných zákonů o dokladech opravňujících k účasti na volbách. Opatření k inženýrské úpravě elektorátu by nejspíš doprovázelo zrušení možnosti obstruovat a dalších pravidel ochraňujících menšinu v Senátu, takže republikáni budou moci prosazovat svou agendu i s jen nepatrnou většinou. Taková opatření sice vypadají jako extrémní, avšak všechna už Trumpova administrativa přinejmenším zvažovala.

Úsilí podpořit Republikánskou stranu tím, že se vytvoří nová bílá většina, by samozřejmě bylo opravdu nedemokratické. Mohlo by vyvolat odpor širokého spektra sil včetně progresivistů, menšinových

7/ Ovládnout většinu mocenských pozic v zemi republikánům umožnila koncentrace demokratických voličů ve velkých městech a aglomeracích kolem nich. Proto jsou republikáni, kteří dominují v malých městech a ve venkovských oblastech, prakticky neporazitelní na většině amerického území. Získali díky tomu převahu ve sboru volitelů a zejména v Senátu.

uskupení a značné části soukromého sektoru. Odpor by možná vedl k další eskalaci konfrontace, dokonce i k vyvolání násilných střetů, což by se mohlo odrazit v utužení policejní represe a soukromých forem projevů ostražitosti – vše ve jménu „zákona a pořádku“. Pro představu, jaký by podobný vývoj mohl mít rámeček, si stačí prohlédnout nová náborová videa Národní střelecké asociace nebo si poslechnout, jak republikánští politici mluví o iniciativě Na černých také záležitosti (Black Lives Matter).

Tento scénář, připomínající spíše noční můru, se rovněž pravděpodobně neuskuteční, avšak možný je. Jen těžko si lze představit společnost, v níž se scvrkávající se etnická většina vzdá svého vedoucího postavení bez boje. V Libanonu přispěl demografický propad dominantních křesťanských uskupení k občanské válce trvající patnáct let. V Izraeli vedla demografická hrozba, jež de facto vznikla připojením území Západního břehu Jordánu, k politickému systému, který dva bývalí ministerští předsedové přirovnali k apartheidu. Na konci rekonstrukce po válce Severu proti Jihu zareagovali jižanští demokraté na hrozbu udělení volebního práva černochoům tím, že je o ně připravili na skoro sto let. I když bílí nacionalisté jsou v Republikánské straně stále ještě menšinovou skupinou, vzrůstající tlak na zpřísnění zákonů o dokladech voličů a na pročištění volebních seznamů – což prosazuje vlivný republikánský ministr vnitra Jeff Sessions a výkonný předseda Poradního výboru pro podporu čistoty voleb Kris Kobach – napovídá, že inženýrské zásahy do voleb jsou součástí agendy Republikánské strany.

Třetí a podle našeho názoru nejpravděpodobnější variantu posttrumpovské budoucnosti charakterizuje

polarizace, další opuštění nepsaných politických zvyklostí a stále častější institucionální potyčky – jinými slovy demokracie bez pevných ochranných prvků. V rámci tohoto scénáře může prezident Trump i trumpismus padnout, avšak rozdíly mezi stranami nebo úpadek vzájemné tolerance a zdrženlivosti se tím stěží změní.

Chceme-li si představit, jak by mohla v budoucnosti politika bez ochranných prvků ve Spojených státech vypadat, podívejme se, jak vypadá dnes politika v Severní Karolíně – v klasickém „purpurovém“⁸ státě. Severní Karolína je se svou diverzifikovanou ekonomikou a mezinárodně uznávaným systémem univerzit bohatší, méně venkovská a víc vzdělaná než většina jižanských států. Diverzifikovaná je i demograficky, Afroameričané, Američané asijského původu a Hispánci tvoří třetinu tamější populace.⁹ Díky tomu všemu je v Severní Karolíně pro demokraty vstřícnější prostředí než ve státech dál na Jihu. Elektorát Severní Karolíny tak připomíná elektorát celoamerický – je rovnoměrně rozdělen mezi demokraty a republikány, přičemž demokraté převažují ve městech, jako je Charlotte a Raleigh-Durham a jejich okolí, zatímco republikánů je víc v zemědělských oblastech.

Ze státu se stal podle slov profesora právnické fakulty Dukeovy univerzity Jedediaha Purdyho „mikrokosmos hyperstranické politiky země, ve které narůstá vzájemná nedůvěra“.¹⁰ Během posledního desetiletí se

8/ Za „purpurové“ se označují ty americké státy, v nichž mají šance vyhrát kandidáti jak „modrých“ demokratů, tak „červených“ republikánů. Purpurové státy bývají také označovány za klíčové v odhadech vítěze prezidentských voleb. (Pozn. překl.)

9/ Viz URL: <https://www.census.gov/quickfacts/NC>.

10/ Jedediah Purdy, „North Carolina’s Partisan Crisis“, v: *The New Yorker*, 20. prosince 2016.

tam obě strany střetly o omezení potratů, prosazené republikány, o odmítavý postoj republikánského guvernéra k tomu, aby systém Medicaid byl součástí reformy zdravotnictví, o návrh ústavního dodatku zakazujícího manželství osob stejného pohlaví a o slavný zákon z roku 2016 o používání veřejných toalet, který zakazoval komunálním úřadům povolovat lidem hlásícím se k druhému pohlaví používat toalety podle toho, se kterým pohlavím se identifikují.¹¹ Každá iniciativa tu vždy vyvolává silnou opozici. Politika je tu dnes „polarizovanější a ostřejší, než jsem kdy zažil. ... A to jsem pracoval pro Jesseho Helmsa,“ říká jeden dlouholetý člen Republikánské strany.¹²

Když republikáni ovládli v roce 2010 zákonodárny sbor státu, Severní Karolína se podle názoru většiny pozorovatelů propadla do lité politické války. O rok později byl schválen plán na překreslení volebních obvodů, všeobecně interpretovaný jako „rasově motivovaný“ – hranice obvodů byly stanoveny tak, aby soustředily Afroameričany do malého množství z nich, což snižuje váhu jejich hlasů a maximalizuje počet křesel pro republikány. Progresivistický pastor William Barber, stojící v čele hnutí Moral Mondays, nazval nové okrsky „apartheidovými volebními okrsky“. Změny republikánům umožnily, aby se v roce 2012 zmocnili devíti ze třinácti křesel ve Sněmovně reprezentantů volených v tomto státě – a to přesto, že fakticky získali demokraté víc hlasů.

Ve stejném roce zvítězil v souboji o úřad guvernéra

11/ „North Carolina Governor Signs Controversial Transgender Bill“, CNN.com, 24. března 2016.

12/ Citováno v: Mark Joseph Stern, „North Carolina Republicans' Legislative Coup Is an Attack on Democracy“, v: *Slate*, 15. prosince 2016.

státu republikán Pat McCrory, a strana tak v Severní Karolíně měla v rukou všechny tři větve vládní moci. Republikáni se proto pokusili pojistit si převahu na delší dobu. Vyzbrojeni guvernérským úřadem, většinou v obou zákonodárných sborech a v nejvyšším soudu státu zahájili řadu reforem, které měly politickou hru ovlivnit v jejich prospěch. Začali požadavkem, aby jim byl umožněn přístup k datům o voličích.¹³ Když měli informace v rukou, schválila legislativa sérii volebních reforem, jejichž smyslem bylo znesnadnit lidem hlasovat. Schválili přísný dohled nad doklady, omezili možnosti volit v předstihu, skoncovali s předregistrací šestnácti- a sedmnáctiletých, zrušili registraci v den voleb a v klíčových okresech radikálně snížili počet volebních místností.¹⁴ Získaná data umožnila republikánům zacílit na afroamerické voliče „téměř s chirurgickou přesností“, konstatoval později federální odvolací soud.¹⁵ Když pak odvolací soud nové zákony zrušil, využili republikáni své převahy ve volebních orgánech státu a několik jich i přes soudní rozhodnutí implementovali.¹⁶

Ve volbách v roce 2016 vystřídal po těsném vítězství Pata McCroryho v úřadu guvernéra demokrat Roy Cooper, ale válka institucí pokračovala. Republikáni déle než měsíc vznášeli nepodložená obvinění z podvodů a McCrory odmítal výsledek voleb uznat, ale to

13/ Viz URL: <http://pdfserver.amlaw.com/nlj/7-29-16%204th%20Circuit%20NAACP%20v%20NC.pdf>, str. 10, 13.

14/ „North Carolina Governor Signs Extensive Voter ID Law“, v: *Washington Post*, 12. srpna 2013; „Critics Say North Carolina Is Curbing the Black Vote. Again“, v: *New York Times*, 30. srpna 2016.

15/ „Justices Reject Two Gerrymandered North Carolina Districts, Citing Racial Bias“, v: *New York Times*, 27. května 2017.

16/ „Critics Say North Carolina Is Curbing the Black Vote. Again“.

byl jen začátek.¹⁷ Když McCrory v prosinci 2016 přece jen uznal, že prohrál, svolali republikáni „překvapivou mimořádnou schůzi“ zákonodárského sboru státu.¹⁸ Důkazem toho, jak moc tamní politika upadla, byly zvěsti, které se začaly šířit: dojde k „legislativnímu puči“, republikáni využijí zákona umožňujícího zákonodárcům v případě pochybností o férovosti voleb zasáhnout a rozhodnou o volebním vítězství McCroryho.¹⁹

K puči nedošlo, ale mimořádná schůze, kterou *The New York Times* charakterizovaly jako „nestydaté uchvácení moci“, schválila několik opatření omezujících pravomoci nastupujícího demokratického guvernéra.²⁰ Senát si udělil pravomoc potvrzovat guvernérovo jmenování členů jeho kabinetu a odstupujícího republikánského guvernéra zmocnil k převedení dočasných politických jmenování na jmenování trvalá.²¹ Odstupující guvernéř McCrory rychle téměř tisícovce státních zaměstnanců, které přijal, udělil trvalá jmenování – fakticky tak „obsadil“ výkonnou složku moci.²²

17/ „North Carolina Governor Alleges Voter Fraud in Bid to Hang On“, v: *Politico*, 21. listopadu 2016; „North Carolina Gov. Pat McCrory Files for Recount as Challenger’s Lead Grows“, NBCNews.com, 22. listopadu 2016.
18/ „Democrats Protest as GOP Calls Surprise Special Session“, WRAL.com, 14. prosince 2016.

19/ „NC Is in the Hot National Spotlight Yet Again as Media Focus on General Assembly, Cooper“, v: *Charlotte Observer*, 16. prosince 2016; Stern, „North Carolina Republicans’ Legislative Coup Is an Attack on Democracy“.

20/ „A Brazen Power Grab in North Carolina“, v: *New York Times*, 15. prosince 2016.

21/ „Proposed Cuts to Gov.-Elect Roy Cooper’s Appointment Powers Passes NC House in 70-36 Vote“, v: *News & Observer*, 15. prosince 2016; viz „Bill Would Curb Cooper’s Appointment Powers“, WRAL.com, 14. prosince 2016.

22/ „Before Leaving Office, McCrory Protected 908 State Jobs from Political Firings“, v: *News & Observer*, 23. února 2017.

Republikáni pak ještě změnili složení volebních rad²³ zodpovídajících za místně platná volební pravidla včetně stanovování hranic volebních obvodů, registraci voličů, požadavků na doklady, doby otevření volebních místností a jejich rozmístění.²⁴ Rady tradičně kontroloval úřadující guvernér, který mohl přidělovat víc míst vlastní straně.²⁵ Teď republikáni zavedli systém vyrovnaného zastoupení obou stran. Vytvořili také způsob rotace předsedů volebních rad mezi oběma stranami, kdy strana s druhým největším počtem členů (republikáni) měla držet předsednictví každý sudý rok – tedy každý volební rok.²⁶ O několik měsíců později legislativa odhlasovala snížení počtu členů odvolacího soudu státu na tři soudce, čímž fakticky připravila guvernéra Coopera o možnost tři soudce jmenovat.²⁷

I když soudy později zneplatnily radikální změnu hranic volebních obvodů, volební zákon z roku 2013 a reformu volebních rad, už to, že je republikáni odhlasovali, prozradilo jejich odhodlání využít veškerých sil k ochromení politických nepřátel. Kongresman David Price, demokrat ze severokarolínského města Chapel Hill, prohlásil, že tato legislativní krize ho poučila, že „americká demokracie je křehčí, než si uvědomujeme.“²⁸

Severní Karolína nabízí pohled na to, jak vypadá

23/ „Senate Passes Controversial Merger of Ethics, Elections Boards“, WRAL.com, 15. prosince 2016.

24/ Viz URL: <https://www.ncsbe.gov/about-us>.

25/ Purdy, „North Carolina’s Partisan Crisis“.

26/ „Proposed Cuts to Gov.-Elect Roy Cooper’s Appointment Powers Passes NC House in 70-36 Vote“.

27/ „Rebuked Twice by Supreme Court, North Carolina Republicans Are Unabashed“, v: *New York Times*, 27. května 2017.

28/ Citováno v: Purdy, „North Carolina’s Partisan Crisis“.

politika bez obranných prvků – a také na možnou budoucnost Ameriky. Když se ze stranických soupeřů stanou nepřátelé, z politické soutěže se stane válečné střetnutí a instituce se promění ve zbraně, výsledkem je systém trvale balancující na hraně krize.